

Suomen ilmailun turvallisuussuunnitelma 2023–2025 (FPAS) julkaistiin 3.4.2023.

Turvallisuussuunnitelma päivitetään vuosittain. Se sisältää keskeiset toimenpiteet, joilla vahvistamme Suomen ilmailujärjestelmän suorituskykyä ja kestävyyttä kaiken tyyppisiä toimintaympäristön muutoksia vastaan ja tuemme Suomen ilmailuun kohdistuvien riskien hallintaa. FPAS sisältää myös keskeisiä helikopteritoiminnan turvallisuustoimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi. Helikopteritoimenpiteiden taustalla on mm. kansallinen helikopteritoiminnan riskikuvatyo, jota tehdään yhteistyössä helikopteritoimijoiden kanssa. Ole mukana vaikuttamassa kansalliseen turvallisuustyöhön ja hyödynnä sen tuloksia omassa toiminnassasi.

Tällä tiedotteella kerrotaan yhdestä FPASin keskeisestä helikopteritoiminnan turvallisuustoimenpiteestä. Toimenpide liittyy SOPien eli vakiotoimintamenetelmien hyödyntämiseen helikopteritoiminnassa.

Turvallisuutta yhteistyöllä – SOPit käytäntöön

FPAS 2023–2025-toimenpide SYS.HECO.002, Helikopteritoiminnan turvallisuus

Toimenpide:

Helikopteritoimijat, mukaan lukien helikopterikoulutusorganisaatiot (ATO), huolehtivat siitä, että heillä on käytössään vakiotoimintamenetelmät (SOP), joissa kuvataan riittävällä laajuudella ja tarkkuudella kaikki heitä koskevat helikopteritoiminnan menettelyt. Vakiotoimintamenetelmät huomioidaan kaikessa organisaation koulutuksessa ja käytännön helikopteritoiminnassa, ne on katselmoitu säännöllisesti ja ne päivitetään riskienhallinnassa tunnistettujen tarpeiden pohjalta.

Traficom sisällyttää vakiotoimintamenetelmät ja niiden käytön valvontasuunnitelmaansa yhdeksi valvonnan painopistealueista ja edistää niiden käyttöä turvallisuuden edistämisen (*safety promotion*, Suomen ilmailun turvallisuusohjelma FASP, versio 8.0, luku 4.2) keinoin.

Toimenpiteen tavoite:

Toteuttaa Suomen ilmailun riskienhallintaa helikopteritoiminnan osa-alueella vahvistamalla yhtä keskeistä riskiä pienentävää suojausta eli vakiotoimintamenetelmien käyttöä, ja sitä kautta varmistaa helikopteritoimintaan liittyvien riskien pysyminen hyväksyttävällä tasolla.

Toteutuksen vastuutaho:

Kaupallisen helikopteritoiminnan (CAT RW) ja helikopterilla tehtävän lentotyön (SPO RW) organisaatiot, helikopterilentotoiminnan koulutusorganisaatiot (ATO RW), Traficom

Aikataulu ja lopputuote

2023-2025, Yllä kuvattu toimenpide on käsitelty organisaatioiden turvallisuudenhallinnassa ja tulokset käsitelty Traficomien valvonnan yhteydessä. SOP-teema on osana turvallisuuden edistämistä.

Mitä SOPeilla tarkoitetaan tässä yhteydessä

SOP - määritelmä:

SOPit (*standard operating procedure eli vakiotoimintamenetelmät*) ovat riittävällä tasolla kuvatut ja koulutetut yhtiön tavat tehdä tietty lennon tai muun työn vaihe. SOPit löytyvät yhtiön käsikirjoista tai niiden liitteistä.

Esimerkkejä toiminnoista, joihin SOP on syytä määritellä ovat mm. tankkaus ja maastolasku. Pelkkä maininta siitä, että tankkaus tehdään turvallisesti, ei vielä ole SOP.

Miksi SOPeja kannattaa kuvata ja käyttää

Riskienhallinnan näkökulmasta SOPit ovat yksi, tehokkaaksi todettu ennaltaehkäisevä suojaus. SOPeilla pyritään taklaamaan selkeät turvallisuutta vaarantavat tilanteet varmistamalla yhtenäinen, turvallinen toiminta yhtiössä. SOPien tulisi sisältää oleelliset asiat normaalin toiminnan turvalliseen suorittamiseen.

Työntekijöiden näkökulmasta toiminnan pohjana olevat SOPit:

- helpottavat yhteistyötä ohjaamossa ja muualla - toiminnan ennustettavuus: tiedetään muiden tapa toimia
- helpottaa osaamisen ylläpitoa ja toimintatapojen itsenäistä kertaamista tarvittaessa.

Organisaation näkökulmasta toiminnan pohjana olevat SOPit:

- helpottavat uusien toimintatapojen kouluttamista, ohjeistamista ja käytäntöön viemistä
- erilaisista toimintakulttuureista ja erilaisilla kokemus- ja osaamistaustoilla tuleva henkilöstö saadaan toimimaan yhtiön haluamalla tavalla – ohjataan yhtiön turvallisuuskulttuurin mukaiseen toimintaan
- SOPeja luotaessa ja päivitettäessä toimintaan kohdistuvia uhkia käydään yhdessä läpi ja samalla tunnistetaan ja kirjataan ylös hyviä suojuuksia turvallisen toiminnan varmistamiseksi.

Vaatimuksia SOPien käytölle kaupallisessa helikopteritoiminnassa

Kaupallista helikopteritoimintaa koskevat EU-säädökset (*huom: lista ei sisällä kaikkia säädöskohtia*), mm.:

- EU EU 965/2012 ORO.MLR.100 Operations manual - general
- AMC2 ORO.MLR.100 Operations manual - general
- AMC3 ORO.MLR.100 Operations manual - general
- AMC4 ORO.MLR.100 Operations manual - general
- asia tulee esille myös monissa SPA-hyväksynnöissä, kuten esim. AMC4 SPA.EFB.100(b)(3).

Vakiotoimintamenetelmien käytön lisääminen on arvioitu vaikutuksiltaan tehokkaaksi keinoksi lisätä helikopteritoiminnan turvallisuutta Suomessa. Traficom kiinnittää asiaan huomiota auditoinneilla ja tarkastuksissa, mutta myös turvallisuuden edistämisen (*safety promotion*) keinojen kautta. Näitä ovat mm. toimijoiden ohjaus ja neuvonta, asiasta tiedottaminen ja SOPien käyttöön kannustaminen toimijoiden tapaamisissa ja turvallisuustapahtumissa.

Mitä helikopteritoimijan on syytä huomioida SOPien osalta

Toimijan on hyvä arvioida omaa toimintaansa ja kiinnittää huomiota:

- mitä SOPeja toimijalta löytyy ja kattavatko ne kaikki oleelliset toiminnot mukaan lukien maatoiminnot
- SOPien laajuus ja järkevyyt toimintaan nähden
- onko SOPit koulutettu (initial- ja recurrent-koulutus)
- löytyykö SOPeista linkkejä yhtiön riskienhallintaan, eli päivitetäänkö SOPeja tarvittaessa, jos päivitystarve on tunnistettu.

Yksinkertaistettu esimerkki SOPista toiminnassa, joka on valittu tarkoituksella ilmailun ulkopuolelta asian havainnollistamiseksi: *"Hampaidenpesu-SOP"*.

- *"Tätä SOP:ia käytetään aina aamulla ennen aamiaista ja illalla ennen nukkumaan menoa.*
- *Meidän yhtiössä käytetään aina sähköhammasharjaa. Varmista, että käytät henkilökohtaista harjaosaa.*
- *Tahnana käytetään aina fluorihammastahnaa.*

- *Harjauksen minimikesto on 2 min. Harjaus etenee alkaen alhaalta vasemmalta yläriivin oikealle. Muista harjata myös ienrajat.*
- *Harjaosan kunnosta pidetään huolta huuhtelemalla se hyvin harjauksen jälkeen.*
- *Harjaosa uusitaan kuukauden välein."*

Mistä löytyy SOP-ohjemateriaalia helikopteritoimijoille

Alla olevilta sivuilta löydät SOPeihin ja helikopteriturvallisuuteen liittyvää ohjemateriaalia:

- [Traficom - helikopteriturvallisuus](#) - tietoa mm. Finnish Helicopter Safety Teamin toiminnasta ja Helikopter Safety Day-tapahtumista
- [EHEST leaflet HE2, Helicopter Airmanship](#)
- [European Safety Promotion Network Rotorcraft \(ESPN-R\)](#)
- [EASAn Safety promotion-sivut](#)
- [EASAn Rotorcraft Community Network-sivut](#)